

Nico
van Eijk

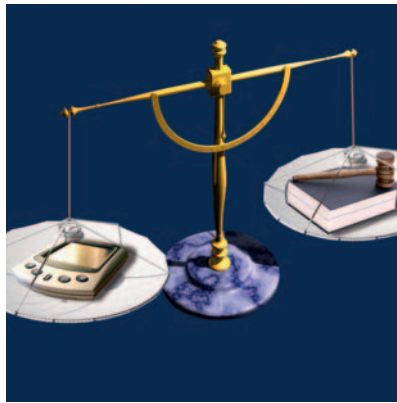
De bewaarplicht: politieke opportuniteit!

De Eerste Kamer wordt wel het geweten van de democratie genoemd. Waar in de Tweede Kamer de waan van de dag overheerst, worden in de Eerste Kamer wetsvoorstellen kritisch geanalyseerd en de vraag gesteld of zij wel in overeenstemming zijn met de beginselen van de democratische rechtstaat.

Ik heb in dit verband een mooi citaat voor u: *'We moeten hier vandaag een politieke beslissing nemen en dan kiest mijn fractie – onder een aantal hieronder te noemen voorwaarden – voor een standpunt, waarin politieke opportuniteit zwaarder weegt dan wetenschappelijke rationaliteit.'* Deze tekst werd uitgesproken door het Eerste Kamerlid Franken (CDA) tijdens de behandeling van het wetsvoorstel tot invoering van een bewaarplicht voor telecommunicatiegegevens. Het kritisch denkvermogen van de Eerste Kamer laat dus op cruciale momenten te wensen over, dunkt mij. Op basis van het wetsvoorstel moeten gegevens over telecommunicatieverkeer gedurende twaalf maanden worden bewaard. Het gaat met name om verkeers- en locatiegegevens met betrekking tot vaste/mobiele telefonie, gegevens over gebruikte internetdiensten en e-mail-verkeer.

De bewaarplicht is hoogst controversieel. De Europese richtlijn die de verplichting voorschrijft is tot stand gekomen in een tijd van grote angst voor radicaal terrorisme. Ieder middel moest worden ingezet om aanslagen te voorkomen. Inmiddels zijn we weer beter in staat om een en ander in perspectief te plaatsen en worden de nodige vraagtekens gesteld bij de soms wel vérstrekkende maatregelen die de afgelopen jaren zijn genomen. Zo ook bij de bewaarplicht, die het grondrecht op privacy in hoge mate aantast.

De Eerste Kamer organiseerde een hoorzitting van experts die in grote meerderheid concludeerden dat bewaarplicht niet proportioneel is. Dat het verzamelen van zeer veel persoonlijke gegevens daadwerkelijk bijdraagt aan het voorkomen van terrorisme of zware misdrijven kan nauwelijks onderbouwd worden.

De bewaarplicht gaat er vanuit dat terroristen reguliere telefoondiensten en e-mail gebruiken. Diensten als Hotmail, Gmail en Skype vallen namelijk buiten de reikwijdte van de bewaarplicht omdat het applicaties betreft. De wetenschap dat ten aanzien van deze diensten geen gegevens bewaard worden zal de aantrekkingskracht ervan alleen maar verhogen, terwijl tegelijkertijd de gegevens die wel moeten worden bewaard aan waarde inboeten. Ook andere technologische ontwikkelingen zullen in de toekomst de effectiviteit van de bewaarplicht verder beperken.

En dan zijn er nog de kosten die gemoeid zijn met het genereren en opslaan van al die gegevens. De omvang is onduidelijk, maar alleen al het feit dat allerlei partijen hun bedrijfsprocessen moeten aanpassen en voorzieningen moeten treffen is belangrijk genoeg voor een kritische kosten/batenanalyse.

Al deze kritiek heeft niet mogen baten. De Eerste Kamer heeft toch met het wetsvoorstel ingestemd. Wel heeft de Eerste Kamer nog de toezegging gekregen dat de bewaartermijn voor internetgegevens zal worden teruggebracht van twaalf naar zes maanden. Het Kabinet heeft al een wetsvoorstel daartoe opgesteld. Echter, dit wetsvoorstel moet nog wel door de Tweede Kamer (en later opnieuw de Eerste Kamer) worden goedgekeurd. Dezelfde Tweede Kamer, die eigenlijk voor een algemene bewaarplicht van twaalf maanden was. Dat kan nog leuk worden in het parlement.

Het is niet uitgesloten dat de bewaarplicht in de praktijk een farce blijkt. In de eerste plaats moet het wetsvoorstel nog geïmplementeerd worden. Daar kan nog een lange tijd overheen gaan, zoals is gebleken bij de invoering van de aftapverplichting voor internet. Zo is nog grotendeels onduidelijk wat nu precies de voorzieningen zijn die moeten worden getroffen. Vervolgens kan het weer een hele tijd duren voordat handhavend wordt opgetreden. Tegelijkertijd is de Europese Commissie verplicht om de oorspronkelijke richtlijn alweer in 2010 te evalueren en voorstellen te doen tot eventuele aanpassing. Uit die evaluatie zou wel eens voortschrijdend inzicht kunnen komen op grond waarvan de verplichtingen verlicht worden. Het is dan weinig zinvol om nu al hoge kosten te maken voor voorzieningen waarvan op korte termijn kan blijken dat ze overbodig zijn.

Het zou mij niet verbazen wanneer er eerst nog heel, heel veel overlegd moet worden over de feitelijke invoering van de bewaarplicht en dat vervolgens de Europese evaluatie zal worden afgewacht. Ook dat is politieke opportuniteit!